УДК 377.091.12.011.3-051:378.016:[656:658.7
DOI https://doi.org/10.33989/2519-8254.2026.19.363594
ORCID https://orcid.org/0000-0003-4754-4593
ORCID https://orcid.org/0000-0001-6485-6375

ПРОФЕСІЙНІ ВИМОГИ ДО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТІВ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ТРАНСПОРТУ ТА ЛОГІСТИКИ

Лариса Гриценко,
кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри теорії і методики технологічної освіти;
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Світлана Огуй,
кандидатка педагогічних наук,
асистентка кафедри професійної освіти та дизайну;
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

У статті розглянуто проблему професійних вимог до педагога професійної освіти у контексті методики викладання предметів підготовки фахівців сфери транспорту та логістики. Актуальність теми зумовлена тим, що транспортно-логістична діяльність поєднує технологічну складність, високу регламентованість операцій і підвищені вимоги до безпеки, а отже потребує такого освітнього процесу, який забезпечує не лише засвоєння знань, а й формування стійких професійних дій із контролем точності, відповідальності й дотримання процедур. Метою статті є наукове обґрунтування професійних вимог до педагога професійного навчання у зв'язку з методикою викладання дисциплін транспортно-логістичного спрямування. У роботі уточнено, що професійні вимоги до педагога доцільно трактувати як методично значущу систему орієнтирів, яка визначає логіку проєктування навчання від постановки цілей і добору змісту до організації практичних робіт, контролю безпеки та оцінювання освітніх результатів. Показано, що галузева специфіка транспорту та логістики модифікує зміст вимог, підсилюючи значення алгоритмічності навчання, дисципліни виконання, сценарного моделювання, роботи з обмеженнями часу й ресурсів та розвитку здатності діяти в умовах варіативних виробничих ситуацій. Обґрунтовано доцільність структуризації професійних вимог у взаємопов'язані компетентнісні блоки, які забезпечують результативність викладання, а саме фахово-предметний, методичний, організаційно-управлінський, комунікативний та оцінювально-аналітичний. З'ясовано, що така структуризація має важливий методичний наслідок, оскільки дозволяє операціоналізувати вимоги у конкретні педагогічні дії, типи навчальних завдань і критерії оцінювання, зорієнтовані на формування професійних компетентностей здобувачів освіти. Визначено, що методика викладання дисциплін транспортно-логістичного циклу має спиратися на принцип професійної доцільності, поетапність формування професійних дій, варіативність умов виконання, системний зворотний зв'язок та прозорі критерії контролю якості підготовки. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання у професійній освіті під час підготовки майбутнього педагога професійної освіти в межах дисципліни «Теорія і методика професійної освіти», а також для вдосконалення методичного забезпечення викладання предметів підготовки фахівців сфери транспорту та логістики.

Ключові слова: *професійна освіта, майбутній педагог професійної освіти, сфера транспорту та логістики, методика викладання, професійні вимоги, формування професійних компетентностей, практико-орієнтоване навчання.*

Постановка проблеми. Професійна освіта у сфері транспорту та логістики функціонує в умовах швидких технологічних і організаційних змін, які одночасно підвищують вимоги до якості підготовки кадрів і ускладнюють сам процес навчання. Транспортно-логістична галузь характеризується високою регламентованістю процедур, жорсткою відповідальністю за безпеку, потребою у точності операційних рішень та постійним оновленням технологій, що зумовлює необхідність синхронізації змісту освіти з реальними виробничими процесами. У такому контексті результативність підготовки майбутніх фахівців визначається не лише сучасністю навчальних програм і матеріально-технічними можливостями закладу, а й професійною спроможністю педагога професійного навчання організовувати навчання як технологічно обґрунтований і методично керований процес.

Педагог професійного навчання в системі підготовки фахівців транспорту та логістики виконує роль посередника між нормативними вимогами до професії, логікою освітнього процесу та конкретними умовами освітнього середовища. Від нього очікується здатність забезпечувати формування професійних компетентностей у поєднанні з розвитком відповідального ставлення до безпеки, дисципліни виконання та культури виробничої взаємодії. Водночас педагог має володіти методикою викладання, що дозволяє перетворювати зміст предметів на послідовні навчальні дії, добирати адекватні методи і форми роботи, поєднувати теоретичну підготовку з практико-орієнтованими завданнями, а також здійснювати об’єктивне оцінювання результатів навчання.

Проблема полягає в тому, що в науковому й методичному полі професійні вимоги до педагога професійного навчання у транспортно-логістичному напрямі часто розглядаються фрагментарно або через загальні підходи до педагогічної діяльності, без достатнього врахування предметної специфіки, ризиків і стандартів галузі. Це призводить до методичної невизначеності у викладанні профільних дисциплін, коли педагогічні рішення приймаються інтуїтивно, без чіткої опори на систематизований перелік професійних вимог і їх методичне «перекладання» у структуру навчального заняття, зміст практичних робіт, критерії оцінювання та логіку формування компетентностей. Додатково ситуацію ускладнює те, що методика викладання предметів підготовки фахівців транспорту та логістики має одночасно відповідати освітнім регламентам і забезпечувати підготовку здобувачів до реальних виробничих сценаріїв, де помилки мають значно вищу ціну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому полі професійної освіти проблема професійних вимог до педагога професійного навчання розкривається переважно в межах загальніших підходів до модернізації професійно-педагогічної підготовки. Дослідники підкреслюють інтегративний характер підготовки майбутніх педагогів, необхідність збалансування фахового, психолого-педагогічного та методичного компонентів, а також зростання вимог до педагогічної діяльності в умовах трансформацій освітнього середовища. У цьому контексті Х. Бахтіярова (2021) акцентує важливість інтеграції складників підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, а А. Веремчук (2020) звертає увагу на сучасний вимір професійно-педагогічної освіти як на підґрунтя посилення вимог до компетентності педагога.

Окремий напрям досліджень представлений працями, що стосуються проєктування психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання та обґрунтування моделей їхньої готовності до професійної діяльності. Р. Горбатюк (2017) розглядає підходи до структуризації такої підготовки, а О. Дудукалова (2020) демонструє можливості емпіричної перевірки дієвості моделей формування готовності майбутніх інженерів-педагогів, що важливо для уточнення того, як професійні вимоги можуть бути переведені у вимірювані критерії та показники. У межах проблематики організації навчання в сучасних форматах В. Чичук підкреслює специфіку підготовки майбутніх бакалаврів професійної освіти в умовах змішаного навчання, що актуалізує вимоги до методичної гнучкості педагога. Н. Сиско (2019) розкриває принципи професійного розвитку педагогів професійної освіти, формуючи підхід до вимог як до орієнтира безперервного вдосконалення, а не фіксованого переліку характеристик.

Методичний вимір теми посилюють праці, присвячені освітнім технологіям, комунікативній компетентності та ефективності методичних систем навчання. В. Ковальчук і С. Федотенко (2018) розглядають інноваційні технології навчання як основу модернізації професійної освіти, що безпосередньо пов'язано з вимогами до добору методів, форм і засобів викладання. О. Маляров (2016) акцентує значущість комунікативної компетентності майбутніх інженерів-педагогів, а І. Нищак показує, що методична система може бути предметом експериментального оцінювання як цілісна конструкція, зорієнтована на прогнозований результат. Методологічні рамки педагогічного дослідження задають праці А. Конверського (2010), В. Старости (2023) та Л. Ярощук (2019), тоді як D. Padgett (2016) систематизує якісні методи дослідження, а M. Zyphur і D. Pierides (2017) окреслюють етичні виміри кількісного дослідницького інструментарію.

Специфіка транспортно-логістичного напряму у наявних публікаціях здебільшого розкривається через характеристику змісту підготовки логістів і сучасні виклики галузі. Т. Гармаш (2018) досліджує підготовку майбутніх логістів до управлінської діяльності, Н. Ситник, І. Луценко, М. Пічугіна М. Шкробот, та О. Савицька (2022) систематизують логістику як навчальну дисципліну, а L. Lebedeva, та D. Shkuropadska (2024) акцентують питання стійкості транспортної логістики, релевантні для актуалізації навчального змісту. Ширший соціально-економічний контекст змін на ринку праці окреслюється у матеріалах огляду глобальної політики зайнятості, що задає додаткові орієнтири щодо очікуваних компетентностей випускників.

Мета статті полягає у визначенні та науковому обґрунтуванні професійних вимог до педагога професійної освіти у контексті методики викладання предметів підготовки фахівців транспорту та логістики.

Виклад основного матеріалу. Професійні вимоги до педагога професійної освіти в сучасній професійній освіті доцільно осмислювати як системоутворювальну категорію, що забезпечує зв'язок між соціальним запитом, нормативною визначеністю підготовки та реальними механізмами організації навчання. Така постановка питання дозволяє перейти від описових характеристик професії до аналізу того, як саме вимоги впливають на педагогічні рішення, структуру навчального процесу та відтворюваність освітніх результатів у різних умовах. Відтак у центрі уваги опиняється не лише перелік очікуваних компетентностей, а й їхня методична проєкція, тобто здатність вимог працювати як інструмент проєктування викладання.

У цьому контексті професійні вимоги варто трактувати як нормативно й науково обґрунтовану систему орієнтирів, що визначає цілі, зміст, способи організації освітньої діяльності та критерії її результативності. Вони не зводяться до формального набору рис чи загальних компетентностей, оскільки виконують регулятивну методичну функцію. Саме вимоги задають логіку педагогічних рішень від постановки навчальних цілей і добору змісту до вибору методів, форм взаємодії, навчальних завдань і процедур оцінювання. Такий підхід узгоджується з інтегративним баченням підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, де фахова, психолого-педагогічна та методична складові утворюють цілісну структуру професійної готовності (Бахтіярова, 2021). Водночас модернізація професійно-педагогічної освіти підсилює вимогу методичної визначеності, оскільки сучасний освітній простір очікує від педагога не лише предметної обізнаності, а й здатності конструювати навчання як керований процес із передбачуваними результатами (Веремчук, 2020).

Методична функція професійних вимог стає особливо значущою в умовах зростання складності освітніх систем і підвищення відповідальності за якість підготовки. За таких обставин вимоги виконують роль механізму узгодження між цілями підготовки, організацією навчальної діяльності та оцінюванням досягнень, забезпечуючи цілісність педагогічного процесу. На рівні професійної діяльності педагога це виявляється у вимогах до здатності підтримувати навчальну дисципліну, забезпечувати зворотний зв'язок, приймати управлінські рішення в навчанні та проявляти педагогічне лідерство як умову результативної організації освітньої взаємодії (Резнік, 2020). На інституційному рівні ці ж вимоги пов'язані з параметрами якості освітніх послуг і конкурентоспроможності закладу, що актуалізує

потребу в системному методичному забезпеченні як у засобі стабільного досягнення запланованих результатів (Петриченко, 2023).

Наукове обґрунтування професійних вимог потребує методологічної коректності, що передбачає чіткість понятєвого апарату, послідовність аргументації та прозорість процедур аналізу. У педагогічних дослідженнях це означає опору на загальні принципи організації наукового пошуку, логічне конструювання доказової бази та системне зіставлення теоретичних узагальнень із даними освітньої практики (Конверський (Ред.), 2010). Важливою є здатність операціоналізувати вимоги, тобто переводити їх у конкретні критерії та індикатори, які можуть бути використані для аналізу педагогічної діяльності й оцінювання результатів навчання (Староста, 2023). Окремого значення набуває культура наукового узагальнення, що дозволяє уникати декларативності та забезпечити зв'язок між теоретичними положеннями й прикладними методичними рішеннями (Ярощук, 2019).

Оскільки формування та уточнення професійних вимог часто спирається на аналіз досвіду, документів, практик викладання й експертних суджень, доцільним є залучення якісних підходів, здатних відтворювати змістовні характеристики професійної діяльності та логіку педагогічних рішень у реальному освітньому середовищі (Padgett, 2016). Поряд із цим принциповим є етичний вимір дослідження, особливо коли використовуються оцінювальні й порівняльні процедури та інтерпретації, що можуть впливати на висновки щодо якості підготовки та професійної компетентності, а отже мають відповідати вимогам етичної валідності (Zyphur, & Pierides, 2017). Додатково слід врахувати, що вимоги до педагога не можуть бути статичними, адже професійний розвиток у системі професійної освіти розглядається як безперервний процес, у межах якого вимоги уточнюються відповідно до змін у змісті праці, технологіях і соціальному запиті (Сиско, 2019).

Сформульована теоретико-методологічна рамка дозволяє перейти від загального визначення професійних вимог до їх конкретизації з урахуванням умов діяльності, у яких працює педагог. Подальший аналіз потребує фокусування на тому, як саме особливості транспортно-логістичної сфери, її регламентованість, технологічність і підвищені вимоги до безпеки трансформують зміст професійних вимог і задають специфічні орієнтири для методики викладання профільних дисциплін.

Транспорт і логістика як сфера професійної діяльності вирізняються високою структурованістю процесів, нормативною регламентованістю операцій та підвищеною відповідальністю за безпеку людей, вантажів і інфраструктури. Це визначає специфічний характер професійної підготовки, у якій знання й уміння мають бути не лише засвоєні, а й доведені до рівня стійких практичних дій, що виконуються точно, дисципліновано та в межах визначених процедур. Відтак галузева специфіка виступає не фоновою умовою, а чинником, який безпосередньо формує зміст професійних вимог до педагога професійного навчання і водночас задає методичні обмеження та орієнтири для викладання предметів транспортно-логістичного спрямування.

Ключовою характеристикою цієї сфери є поєднання технологічності й організаційної складності. Підготовка майбутніх фахівців передбачає орієнтацію на процесне мислення, тобто здатність бачити професійні дії як частину ланцюга взаємопов'язаних операцій, де помилка на одному етапі створює ризики для наступних. У таких умовах педагог має не просто передавати знання, а конструювати навчання як модель професійної діяльності, у якій відпрацьовуються алгоритмічність, відповідальність, уважність до регламентів і здатність працювати з обмеженнями часу та ресурсів. Додатково значущим стає формування професійної культури, що включає дисципліну виконання, комунікацію в команді, координацію ролей і коректну взаємодію з технічними та інформаційними системами. У цьому сенсі професійні вимоги до педагога розширюються, охоплюючи не лише методичну компетентність, а й здатність формувати безпекову та організаційну культуру майбутнього фахівця.

Галузева регламентованість зумовлює потребу в особливій точності дидактичного проєктування. Навчальний матеріал має будуватися таким чином, щоб здобувач освіти розумів нормативні обмеження, послідовність дій та підстави прийняття рішень, а також міг застосувати їх у типових і варіативних виробничих ситуаціях. Звідси виникає вимога до педагога системно поєднувати теоретичні положення з практичними сценаріями, розкривати

причинно-наслідкові зв'язки між операціями, створювати ситуаційні завдання для перевірки готовності діяти в межах стандартів. Важливим є також формування у здобувачів здатності працювати з інформаційними потоками, маршрутними рішеннями, логістичними обмеженнями та критеріями ефективності, що посилює значення аналітичного компонента підготовки.

Сучасний транспортно-логістичний сектор додатково ускладнюється чинниками стійкості систем. Функціонування логістики дедалі частіше відбувається в умовах нестабільності, порушення ланцюгів постачання, зміни маршрутів, ресурсних обмежень і підвищених ризиків. У таких обставинах професійна підготовка має включати готовність до адаптації, а педагогові необхідно методично коректно формувати здатність здобувачів діяти в умовах невизначеності, оцінювати ризики та ухвалювати обґрунтовані рішення з урахуванням безпеки та ресурсної доцільності (Lebedeva, & Shkuropadska, 2024). У ширшому соціально-економічному контексті структурні трансформації ринку праці та політики зайнятості підсилюють потребу в гнучких компетентностях і готовності до змін професійних ролей, що має бути відображено в змісті підготовки та методиці викладання (*Global Employment Policy Review 2023: Macroeconomic policies…,* 2023).

Важливим для транспортно-логістичного напряму є і управлінський компонент діяльності, оскільки значна частина професійних завдань пов'язана з плануванням, координацією, контролем та відповідальністю за результат. Це означає, що педагог має формувати не лише виконавські уміння, а й управлінське мислення, здатність до організації процесів і прийняття рішень у межах логістичних систем. Дослідження професійної підготовки майбутніх логістів до управлінської діяльності підкреслює значущість цього напряму як складової освітніх результатів і, відповідно, як об'єкта методичного проєктування (Гармаш, 2018). Отже, професійні вимоги до педагога в цій сфері включають здатність навчально моделювати управлінські ситуації, формувати компетентності планування, контролю та взаємодії в системі професійних ролей.

З огляду на зазначене, галузева специфіка транспорту та логістики задає комплекс професійних вимог до педагога професійного навчання, які мають бути не лише задекларовані, а й методично переведені у конкретні педагогічні дії. Це передбачає чітке розуміння того, які саме вимоги є базовими, які зумовлені галузевою регламентованістю й ризиками, а які випливають із потреби формувати у здобувачів компетентності адаптації та управління процесами. Відтак наступним кроком стає структуризація професійних вимог у вигляді взаємопов'язаних компетентнісних блоків і професійно-педагогічних функцій педагога, що дозволяє показати їх безпосередній зв'язок із методичними рішеннями у викладанні дисциплін транспортно-логістичного спрямування.

Професійні вимоги до педагога професійного навчання у транспортно-логістичному напрямі доцільно розглядати як структуровану систему, в якій кожен компонент виконує конкретну професійно-педагогічну функцію і має прямий вихід на методичні рішення. Такий підхід дозволяє уникнути описовості та перейти до операційного розуміння вимог, коли вони співвідносяться з цілями навчання, типами навчальних завдань, організацією практичних робіт і критеріями оцінювання. Відповідно, структура вимог має бути представлена не як абстрактний перелік, а як сукупність взаємопов'язаних блоків, що забезпечують результативність викладання і формування професійної готовності здобувачів.

Перший блок становить фахово-предметна компетентність, яка в цій сфері передбачає не лише знання змісту дисциплін, а й розуміння логіки процесів транспорту та логістики, їхньої регламентованості та ризиків. Однак сама по собі фаховість не гарантує навчального результату, якщо вона не перетворюється на дидактично впорядкований матеріал і не супроводжується коректним методичним добором. Саме тому другий блок утворює методична компетентність, що включає проєктування занять, побудову практико-орієнтованих завдань, навчальне моделювання виробничих сценаріїв і забезпечення поетапного формування професійних дій (В. Різник, & Н. Різник, 2017). У межах цього блоку педагог виконує функцію конструктора навчального процесу, який переводить вимоги професії в послідовність навчальних операцій і контролює якість їх засвоєння.

Третій блок складає організаційно-управлінська компетентність, оскільки підготовка у транспорті та логістиці потребує високої дисципліни виконання, чіткого дотримання процедур і координованої взаємодії. Педагог у цій системі виконує функцію організатора професійного середовища, забезпечуючи порядок, темп, розподіл ролей, контроль безпеки та зворотний зв'язок. На цьому тлі особливого значення набуває комунікативна компетентність, яка проявляється у здатності педагога вибудовувати конструктивну взаємодію, підтримувати професійний стиль комунікації та управляти навчальними ситуаціями, зокрема конфліктними або ризиковими, що підкреслюється в аналізі формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів-педагогів (Маляров, 2016).

Четвертий блок становить оцінювально-аналітична компетентність, яка забезпечує валідність висновків щодо результатів навчання і дозволяє педагогу коригувати методику на підставі даних, а не інтуїції. Важливим є не лише підсумковий контроль, а й формувальне оцінювання, моніторинг типових помилок, аналіз причин невдач і своєчасне коригування навчальних дій. У цьому аспекті показовою є логіка емпіричної перевірки моделей професійної готовності, що демонструє можливість оперувати вимогами через критерії, показники та процедури оцінювання (Дудукалова, 2020). Додатково значущою є функція проєктування психолого-педагогічної підготовки, оскільки вимоги до педагога включають здатність враховувати особливості навчальної групи, підтримувати мотивацію та організовувати педагогічну підтримку у процесі професійного становлення (Горбатюк, 2017).

Отже, структуризація професійних вимог у вигляді компетентнісних блоків і відповідних функцій дозволяє розкрити їх безпосередній зв'язок із методикою викладання. Це створює підстави перейти до конкретизації методичних принципів і механізмів добору змісту, методів, форм і засобів навчання, а також до опису того, як інтегрувати теорію з практикою та забезпечити практико-орієнтоване оцінювання результатів підготовки у транспортно-логістичному напрямі.

У методиці викладання дисциплін транспортно-логістичного спрямування визначальним стає принцип професійної доцільності, коли кожен елемент змісту, кожна форма роботи й кожне завдання мають чітко простежуваний вихід на конкретну виробничу дію, рішення або стандарт поведінки фахівця. За такої логіки навчальний матеріал добирається не за критерієм «повноти теми», а за критерієм формування професійних дій, які можна відпрацювати, проконтролювати та оцінити. Це зумовлює поєднання алгоритмічного компонента навчання з аналітичним, адже в транспорті та логістиці недостатньо лише «знати як», важливо ще розуміти «чому саме так» і «що змінюється при інших умовах».

Методичні принципи викладання в цій сфері доцільно вибудовувати навколо практико-орієнтованого моделювання, поетапності, варіативності та контролю якості. Практико-орієнтованість реалізується через задачі, що відтворюють реальні ситуації, маршрути, обмеження ресурсів, часові вікна, ризики, а також через роботу з документацією та даними, які типові для професійної діяльності. Поетапність забезпечує кероване ускладнення, спочатку опанування базових операцій і правил, далі комбінування дій у ланцюги, після цього прийняття рішень у варіативних сценаріях. Варіативність потрібна, щоб здобувач не заучував «один правильний приклад», а формував здатність переносити спосіб дії на змінені умови. Контроль якості закладається у структуру заняття через проміжні перевірки, самоконтроль, взаємоконтроль, а також через критерії оцінювання, які відображають не лише правильність відповіді, а й безпечність, точність та обґрунтованість дій.

Важливе місце в сучасній методиці займають інноваційні технології навчання, однак їх застосування має бути підпорядковане дидактичній меті, а не ефекту новизни. Доцільним є використання технологій, що підсилюють активну діяльність здобувачів, забезпечують наочність процесів, організовують зворотний зв'язок і дозволяють відстежувати навчальний прогрес. У цьому сенсі інноваційні технології розглядаються як інструмент модернізації професійної освіти за умови їх методичного проєктування та відповідності змісту підготовки (Ковальчук, & Федотенко, 2018). Окремо слід враховувати, що в умовах змішаного навчання методика має забезпечувати еквівалентність якості результатів незалежно від формату

взаємодії. Це вимагає чіткої структури матеріалу, продуманих практичних завдань для самостійної роботи, процедур підтримки й контролю, а також прозорих критеріїв оцінювання, що відповідає висновкам щодо специфіки підготовки майбутніх бакалаврів професійної освіти в умовах змішаного навчання (Чичук, 2023).

Методика інтеграції теорії з практикою в транспортно-логістичних дисциплінах має спиратися на принцип доказовості навчальної дії. Теоретичні положення подаються як обґрунтування практичного алгоритму, а практична робота організовується як перевірка здатності діяти точно, безпечно й результативно в межах заданих обмежень. Відповідно, оцінювання результатів підготовки повинно бути практико-орієнтованим, включати показники правильності виконання, аргументованості рішення, дотримання регламентів, якості оформлення результату та здатності пояснити власний вибір. Така логіка створює підґрунтя для переходу від загальних методичних принципів до прикладного інструментарію, який дає педагогу можливість перевіряти власну відповідність професійним вимогам на рівні конкретних дій під час планування, проведення занять і контролю результатів.

Методичний інструментарій педагога професійної освіти у транспорті та логістиці доцільно вибудовувати як компактну систему опорних процедур, які забезпечують відтворювану якість викладання. Основою такого інструментарію є чітка структура навчального матеріалу та системність у доборі завдань. У цьому контексті змістові орієнтири, які допомагають узгодити теоретичний матеріал із практичною логікою професії, доцільно спирати на навчальні видання, де логістичні процеси розкриваються як цілісна система понять, операцій і зв’язків, що полегшує методичне проєктування занять і практичних робіт (Ситник, Луценко, Пічугіна, Шкробот, & Савицька (Уклад.), 2022). Водночас інструментарій має включати механізми перевірки власної методичної системи, щоб педагог оцінював не лише здобувача, а й ефективність обраних методів, форм і засобів. Показовим є підхід до оцінювання результативності методичної системи як цілісної конструкції, коли ефективність встановлюється через визначені критерії та контрольні процедури, а не через суб’єктивні враження (Нищак, 2016).

У практичному вимірі чеклист професійних вимог доцільно застосовувати як робочий фільтр під час підготовки та проведення занять. На етапі планування педагог перевіряє узгодженість цілей із результатами навчання, наявність чітких критеріїв оцінювання, відповідність змісту реальним професійним процесам, логіку ускладнення матеріалу, достатність часу на відпрацювання дій. На етапі підготовки практичних робіт уточнюється наявність алгоритмів виконання, описів помилок і ризиків, вимог до оформлення результатів, варіантів завдань для різних рівнів підготовленості, процедур самоконтролю та взаємоконтролю. Під час організації безпеки педагог контролює інструктаж, правила роботи, відповідність умов виконання завдань нормам і регламентам, а також наявність інструментів оперативного зворотного зв’язку. На етапі оцінювання фіксуються не лише правильність відповіді, а й точність, обґрунтованість, дисципліна виконання, якість дотримання процедур і здатність пояснити ухвалене рішення, після чого педагог робить корекцію методики на підставі типових помилок і результатів контрольних завдань.

Застосування такого інструментарію дозволяє перевести професійні вимоги з рівня загальної декларації у рівень конкретних методичних дій і процедур контролю якості. Це, своєю чергою, забезпечує методичну керованість викладання дисциплін транспортно-логістичного спрямування та підсилює підготовку майбутніх педагогів професійної освіти в межах дисципліни «Теорія і методика професійної освіти».

Висновки. Проведений аналіз засвідчив, що професійні вимоги до педагога професійної освіти у сфері транспорту та логістики мають чітко виражену прикладну спрямованість і безпосередньо визначають методику викладання профільних дисциплін. Галузева регламентованість, технологічність процесів і підвищені вимоги до безпеки зумовлюють потребу в методично керованому навчанні з опорою на професійні дії, сценарії та стандартизовані процедури. Ефективність підготовки здобувачів забезпечується

узгодженістю фахової, методичної, організаційної та оцінювальної складових діяльності педагога, що дозволяє підтримувати системність навчання і прогнозованість результатів. Практико-орієнтоване навчання та оцінювання мають бути спрямовані не лише на перевірку знань, а й на контроль точності, обґрунтованості й безпечності виконання професійних дій. Окреслені положення формують підстави для подальшого методичного уточнення під конкретні дисципліни транспортно-логістичного циклу та для використання у підготовці майбутніх педагогів професійної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

Бахтіярова, Х. (2021). Інтегративний підхід у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання. *Професійна педагогіка = Professional pedagogics*, 1 (22), 143-150. DOI: https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.22.143-150

Веремчук, А. П. (2020). Професійно-педагогічна освіта сучасний вимір. *Інноваційна педагогіка*, 20 (1), 99-103. DOI: https://doi.org/10.32843/2663-6085-2020-20-1-21

Гармаш, Т. А. (2018). *Професійна підготовка майбутніх логістів до управлінської діяльності* (Дисертація кандидата педагогічних наук). Національний авіаційний університет, Київ. Взято з https://er.kai.edu.ua/bitstreams/2aeb85e9-66a8-4f52-83bf-2bc071281880/download

Горбатюк, Р. (2017). Проєктування психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України, Серія Педагогічні науки*, 4, 129-130. Взято з https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/sbirnik_4_2017_pdn.pdf

Дудукалова, О. С. (2020). Перевірка дієвості моделі формування готовності майбутніх інженерів-педагогів економічного профілю до професійної діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 68 (1), 244-248. DOI: https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.68-1.50

Ковальчук, В. І., & Федотенко, С. Р. (2018). Інноваційні технології навчання основа модернізації професійної освіти. *Молодий вчений*, 12, 425-429. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2018-12-64-97

Конверський, А. Є. (Ред.). (2010). *Основи методології та організації наукових досліджень*: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. Взято з http://moodle.nati.org.ua/mod/resource/view.php?id=15290

Маляров, О. М. (2016). Особливості формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів-педагогів. *Молодь і ринок*, 1 (132), 152-156.

Нищак, І. Д. (2016). Експериментальне дослідження ефективності методичної системи навчання інженерно-графічних дисциплін майбутніх учителів технологій. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені В. В. Винниченка, Серія Педагогічні науки*, 147, 91-95. Взято з http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

Петриченко, Л. (2023). Чинники визначення конкурентоспроможності закладу вищої освіти в умовах глобалізації ринку освітніх послуг. *Education Innovation Practice = Освіта. Інноватика. Практика*, 11 (1), 28-34. DOI: https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i1-005

Резнік, С. М. (2020). Тенденції розвитку вищої освіти та необхідність викладацького лідерства сучасних педагогів. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Серія «Педагогічні науки»*, 2, 125-130. DOI: https://doi.org/10.31651/2524-2660-2020-2-125-130

Різник, В. В., & Різник, Н. А. (2017). Технологічні аспекти формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до професійної діяльності. *Теоретична і дидактична філологія. Серія «Педагогіка»*, 24, 155-165. Взято з https://tdp-journal.com/index.php/journal/issue/view/5/tdp24.1

Сиско, Н. (2019). Провідні принципи професійного розвитку викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти. *Вісник післядипломної освіти: збірник наукових праць. Серія «Педагогічні науки»*, 8 (37), 136-152. DOI: https://doi.org/10.32405/2218-7650-8(37)-136-152

Ситник, Н. І., Луценко, І. С., Пічугіна, М. А. Шкробот, М. В., & Савицька, О. М. (Уклад.). (2022). *Логістика: організація і проходження практика здобувачів другого (магістерського) рівня*: навч. посіб. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. Взято з https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/527f98a3-f07a-4fd5-9b56-6a089141c2e1/content

Староста, В. І. (2023). *Методологія наукових досліджень*: навч.-метод. посіб. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ». Взято з https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/47721

Чичук, В. (2023). Особливості підготовки майбутніх бакалаврів професійної освіти в умовах змішаного навчання. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Серія «Педагогічні науки»*, 1, 70-78. DOI: https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-1-70-78

Ярощук, Л. (2019). *Основи наукових досліджень*: навч. посіб. (2-ге вид., оновл.). Рига: LAP LAMBERT Academic Publishing.

Global Employment Policy Review 2023: Macroeconomic policies for recovery and structural transformation (2023). Geneva: International Labour Office https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/documents/publication/wcms_882222.pdf

Lebedeva, L., & Shkuropadska, D. (2024). Resilence of transport logistics in EU and Ukraine. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*, 14, 108-127. DOI: https://doi.org/10.31617/3.2024(135)07

Padgett, D. K. (2016). *Qualitative methods in social work research* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA, Sage.

Zyphur, M. J., & Pierides, D. C. (2017). Is quantitative research ethical? Tools for ethically practicing, evaluating, and using quantitative research. *Journal of Business Ethics*, 143 (1), 1-16. DOI: https://doi.org/10.1007/s10551-017-3549-8

REFERENCES

Bakhtiiarova, Kh. (2021). Intehratyvnyi pidkhid u pidhotovtsi maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia [Integrative approach in the preparation of future teachers of professional training]. *Professional Pedagogics*, 1 (22), 143-150. DOI: https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.22.143-150 [in Ukrainian].

Chychuk, V. (2023). Osoblyvosti pidhotovky maibutnikh bakalavriv profesiinoi osvity v umovakh zmishanoho navchannia [Features of the preparation of future bachelors of professional education in a mixed learning environment]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho, Seriia "Pedahohichni nauky"* [Bulletin of Cherkasy National University named after Bogdan Khmelnitsky, Series "Pedagogical Sciences"], 1, 70-78. DOI: https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-1-70-78 [in Ukrainian].

Dudukalova, O. S. (2020). Perevirka diievosti modeli formuvannia hotovnosti maibutnikh inzheneriv-pedahohiv ekonomichnoho profiliu do profesiinoi diialnosti [Verification of the effectiveness of the model of formation of the readiness of future engineers-teachers of the economic profile for professional activity]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh* [Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools], 68 (1), 244-248. DOI: https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.68-1.50 [in Ukrainian].

Global Employment Policy Review 2023: Macroeconomic policies for recovery and structural transformation (2023). Geneva: International Labour Office https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/documents/publication/wcms_882222.pdf

Harmash, T. A. (2018). *Profesiina pidhotovka maibutnikh lohistiv do upravlinskoi diialnosti* [Professional training of future logisticians for management activities]. (Dysertatsiia kandydata pedahohichnykh nauk). Natsionalnyi aviatsiinyi universytet, Kyiv. Retrieved from https://er.kai.edu.ua/bitstreams/2aeb85e9-66a8-4f52-83bf-2bc071281880/download [in Ukrainian].

Horbatiuk, R. (2017). Proiektuvannia psykholoho-pedahohichnoi pidhotovky maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia [Designing psychological and pedagogical training of future teachers of professional training]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi*

prykordonnoi sluzhby Ukrainy, Seriia Pedahohichni nauky [Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Series Pedagogical Sciences], 4, 129-130. Retrieved from https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/sbirnik_4_2017_pdn.pdf [in Ukrainian].

Konverskyi, A. Ye. (Red.). (2010). *Osnovy metodolohii ta orhanizatsii naukovykh doslidzhen* [Fundamentals of methodology and organization of scientific research]: navch. posib. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. Retrieved from http://moodle.nati.org.ua/mod/resource/view.php?id=15290 [in Ukrainian].

Kovalchuk, V. I., & Fedotenko, S. R. (2018). Innovatsiini tekhnolohii navchannia osnova modernizatsii profesiinoi osvity [Innovative learning technologies are the basis for the modernization of vocational education]. *Molodyi vchenyi* [Young Scientist], 12, 425-429. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2018-12-64-97 [in Ukrainian].

Lebedeva, L., & Shkuropadska, D. (2024). Resilence of transport logistics in EU and Ukraine. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*, 14, 108-127. DOI: https://doi.org/10.31617/3.2024(135)07

Maliarov, O. M. (2016). Osoblyvosti formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh inzheneriv-pedahohiv [Features of the formation of communicative competence of future educational engineers]. *Molod i rynok* [Youth and the market], 1 (132), 152-156 [in Ukrainian].

Nyshchak, I. D. (2016). Eksperymentalne doslidzhennia efektyvnosti metodychnoi systemy navchannia inzhenerno-hrafichnykh dystsyplin maibutnikh uchyteliv tekhnolohii [Experimental study of the effectiveness of the methodological system for teaching engineering and graphic disciplines of future technology teachers]. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni V. V. Vynnychenka, Seriia Pedahohichni nauky* [Scientific notes of Kirovograd State Pedagogical University named after V.V. Vinnichenko, Series Pedagogical Sciences], 147, 91-95. Retrieved from http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe [in Ukrainian].

Padgett, D. K. (2016). *Qualitative methods in social work research* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA, Sage.

Petrychenko, L. (2023). Chynnyky vyznachennia konkurentospromozhnosti zakladu vyshchoi osvity v umovakh hlobalizatsii rynku osvitnikh posluh [Factors determining the competitiveness of higher education institutions in the context of globalization of the market of educational services]. *Education Innovation Practice*, 11 (1), 28-34. DOI: https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i1-005 [in Ukrainian].

Reznik, S. M. (2020). Tendentsii rozvytku vyshchoi osvity ta neobkhidnist vykladatskoho liderstva suchasnykh pedahohiv [Trends in the development of higher education and the need for teaching leadership of modern teachers]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho, Seriia "Pedahohichni nauky"* [Bulletin of Cherkasy National University named after Bogdan Khmelnitsky, Series "Pedagogical Sciences"], 2, 125-130. DOI: https://doi.org/10.31651/2524-2660-2020-2-125-130 [in Ukrainian].

Riznyk, V. V., & Riznyk, N. A. (2017). Tekhnolohichni aspekty formuvannia hotovnosti maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia do profesiinoi diialnosti [Technological aspects of the formation of the readiness of future teachers of professional training for professional activity]. *Teoretychna i dydaktychna filolohiia. Seriia "Pedahohika"* [Theoretical and didactic philology. Series "Pedagogy"], 24, 155-165. Retrieved from https://tdp-journal.com/index.php/journal/issue/view/5/tdp24.1 [in Ukrainian].

Starosta, V. I. (2023). *Metodolohiia naukovykh doslidzhen* [Methodology of scientific research]: navch.-metod. posib. Uzhhorod: DVNZ "UzhNU". Retrieved from https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/47721 [in Ukrainian].

Sysko, N. (2019). Providni pryntsypy profesiinoho rozvytku vykladachiv zakladiv profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity [Leading principles of professional development of teachers of institutions of professional (vocational) education]. *Visnyk pisliadyplomnoi osvity: zbirnyk*

naukovykh prats. Seriia "Pedahohichni nauky" [Bulletin of postgraduate education: a collection of scientific papers. Series "Pedagogical Sciences"], 8 (37), 136-152. DOI: https://doi.org/10.32405/2218-7650-8(37)-136-152 [in Ukrainian].

Sytnyk, N. I., Lutsenko, I. S., Pichuhina, M. A. Shkrobot, M. V., & Savytska, O. M. (Comps.). (2022). *Lohistyka: orhanizatsiia i prokhodzhennia praktyka zdobuvachiv druhoho (mahisterskoho) rivnia* [Logistics: organization and passing practice of applicants of the second (master's) level]: navch. posib. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho. Retrieved from https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/527f98a3-f07a-4fd5-9b56-6a089141c2e1/content [in Ukrainian].

Veremchuk, A. P. (2020). Profesiino-pedahohichna osvita suchasnyi vymir [Vocational and pedagogical education is a modern dimension]. *Innovatsiina pedahohika* [Innovative Pedagogy], 20 (1), 99-103. DOI: https://doi.org/10.32843/2663-6085-2020-20-1-21 [in Ukrainian].

Yaroshchuk, L. (2019). *Osnovy naukovykh doslidzhen* [Fundamentals of scientific research]: navch. posib. (2nd ed.). Ryha: LAP LAMBERT Academic Publishing [in Ukrainian].

Zyphur, M. J., & Pierides, D. C. (2017). Is quantitative research ethical? Tools for ethically practicing, evaluating, and using quantitative research. *Journal of Business Ethics*, 143 (1), 1-16. DOI: https://doi.org/10.1007/s10551-017-3549-8

PROFESSIONAL REQUIREMENTS FOR VOCATIONAL EDUCATION INSTRUCTORS IN THE CONTEXT OF TEACHING METHODS FOR COURSES IN THE TRAINING OF TRANSPORT AND LOGISTICS SPECIALISTS

Larysa Hrytsenko,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor, Department of Theory and Methods of Technological Education;
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University;
Svitlana Oguy,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Assistant Professor, Department of Vocational Education and Design;
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

This article examines the issue of professional requirements for vocational education instructors in the context of teaching methodologies for training specialists in the field of transport and logistics. The relevance of the topic stems from the fact that transport and logistics activities combine technological complexity, highly regulated operations, and heightened safety requirements; consequently, they necessitate an educational process that ensures not only the acquisition of knowledge but also the development of consistent professional practices characterized by precision, accountability, and adherence to procedures. The purpose of this article is to provide a scientific justification for the professional requirements for vocational education instructors in relation to the methodology of teaching transport and logistics disciplines. The paper clarifies that professional requirements for educators should be interpreted as a methodologically significant system of guidelines that determines the logic of instructional design-from goal setting and content selection to the organization of practical work, safety monitoring, and the assessment of educational outcomes. It has been shown that the sector-specific nature of transport and logistics shapes the content of requirements, emphasizing the importance of algorithmic learning, disciplined execution, scenario-based modeling, working within time and resource constraints, and the development of the ability to act in variable operational situations. The feasibility of structuring professional requirements into interrelated competency blocks that ensure teaching effectiveness has been substantiated, namely: subject-specific, methodological, organizational-managerial, communicative, and evaluative-analytical. It has been established that such structuring has an

important methodological implication, as it allows for the operationalization of requirements into specific pedagogical actions, types of learning tasks, and assessment criteria oriented toward the formation of students' professional competencies. It has been determined that the methodology for teaching disciplines in the transport and logistics cycle must be based on the principle of professional relevance, the phased development of professional actions, the variability of performance conditions, systematic feedback, and transparent criteria for quality control of training. The practical significance of the obtained results lies in their potential application in vocational education during the training of future vocational education teachers within the course «Theory and Methods of Vocational Education», as well as for improving the methodological support for teaching subjects in the training of specialists in the field of transport and logistics.

Keywords: *vocational education, future vocational educator, transport and logistics sector, teaching methodology, professional requirements, development of professional competencies, practice-oriented learning.*

Надійшла до редакції 19.01.2026 р.